

**DOBROVOLNÝ EKOLOGICKÝ SPOLEK ochrana ptactva
Záchraná stanice živočichů Plzeň
Zábělská 75 312 00 Plzeň**

Zvířata

jakožto věci nalezené, opuštěné a ztracené.

Jak postupovat když?

Problematika zvířat jakožto věci opuštěných či ztracených a následně nalezených je v současné době více než aktuální a hlavně se stoupající tendencí. Následkem uvolnění obchodu se zvířaty a abnormální chovatelskou vášní některých jednotlivců se můžeme v naší přírodě setkat i s živočichy, které bychom na seznamu původní fauny ČR jen ztěží našli. Některé druhy těchto zvířat jsou do naší přírody vypouštěny úmyslně, jiné se prostě jen ztratily, zatoulaly či utekly. Každopádně většinu těchto případů je třeba řešit, neboť může dojít nejen k narušování přírodních ekosystémů, ale i k poškození cizí věci, k újmě na majetku či dokonce k ohrožení lidských životů.

Tato problematika se úzce dotýká i jednotlivých ZSŽ, útulků, obcí a měst. Zvíře je dle českého právního řádu věcí. Pokud je zvíře svým majitelem opuštěno nebo se svému majiteli ztratí a následně je někým jiným nalezeno, je třeba postupovat při jeho nálezu, zajištění či dočasném chovu dle platné legislativy. Tyto postupy jsou jasně stanoveny u psích a kočičích útulků, a proto tyto dvě skupiny zcela úmyslně vynechávám.

Každopádně právníkové názory a výklady příslušných zákonů se mohou lišit, a tak berte tento materiál čistě jako metodické vodítko ke zdárnému vyřešení těchto atypických situací, které většinou psi a kočičí útulky řešit nechtějí.

Určitě i vy máte s tímto tématem své zkušenosti, a tak nemusíme mít na věc vždy úplně shodné názory.

Analýza problému.

Současný stav

Jak jsem již několikrát zdůraznil, dost často se široká veřejnost, ale i policie, hasiči, obce i další subjekty, obrací právě na ZSŽ s žádostí o pomoc při řešení problematiky s volně pobíhajícími, bezprizorními zvířaty, která na první pohled ne úplně vždy patří do skupiny volně žijících živočichů z naší přírody.

V praxi se jedná například o zvířata hospodářská, domácí, exotická, sokolnicky vedené dravce, případně jiné volně žijící druhy živočichů, prokazatelně uniklé ze zájmových chovů (chovatelé, sokolníci, ZOO, cirkusy atd.).

Mnohdy tak vznikají absurdní a problematické situace, kdy se nejrozmanitější druhy zvířat pohybují na zcela nepatřičných místech – i v Plzni máme s jejich odchycem své zkušenosti - od ovce na hřbitově, přes kozu na fotbalovém hřišti či v elektro rozvodně, až po varana skvrnitého u řeky, hroznýše královského v zahrádkářské kolonii, nejrůznější papoušky, emu hnědého, makaka, lamu a sokolnicky vedeného orla stepního či orla mořského, který ulétl z Rakouska.

Ve všech těchto případech je však zapojení místně příslušné stanice čistě na jejím zvážení a ochotě jejích pracovníků. ZSŽ nemají dle mého názoru žádnou povinnost ani pravomoc (pokud nejsou pověřeny příslušným úřadem) v podobných případech zasahovat. ZSŽ by se totiž měly zabývat výhradně problematikou volně žijících živočichů a jakýkoliv jiný servis je nadstandardní službou. Přesněji řečeno nikdo Vás k podobným zásahům nemůže nutit a pokud nemáte jasně vymezenou dohodu s příslušným úřadem zajišťujícím agendu ztrát a nálezů, nesete následně veškerá rizika jako „obyčejní“ nálezci, viz občanský zákoník.

Pozor! On dobrý úmysl nemusí být vždy korunován dobrým výsledkem a je třeba si uvědomit, že mnohdy dochází k manipulaci s cizí věcí. Zrovna tak je zakázáno si

nalezenou věc přivlastnit, a tak bychom vždy měli myslet i na tyto zákonem stanovené skutečnosti.

Vymezení pojmů

ZSŽ – Záchrané stanice živočichů

Zařízení zabývající se péčí o volně žijící živočichy.

Věc ztracená – Věc nalezená

Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník v platném znění neřeší výslovně otázku ztráty věci ani jejího opuštění, nýbrž otázky *nálezu* věci ztracené a opuštěné. Nevymezuje tudíž ani právní rozdíly mezi věcí ztracenou a opuštěnou.

Výkladem § 135 občanského zákoníku však lze dospět k závěru, že při ztrátě věci její vlastník ztratil faktickou možnost vykonávat svá vlastnická oprávnění k věci, ale zůstává jejím vlastníkem, protože věc pozbyl nevědomě, tedy nikoli na základě svého projevu vůle.

Nálezce není oprávněn si věc ztracenou (ale samozřejmě ani věc opuštěnou) přisvojit, protože jinak vzniká na jeho straně bezdůvodné obohacení (u věci nikoliv nepatrné hodnoty se vystavuje i nebezpečí trestního stíhání). Nálezce je povinen nález odevzdat vlastníkovu a není-li vlastník znám, je nálezce povinen odevzdat věc obci, na jejímž území k jejímu nález došlo. Nález věci se zveřejní na úřední desce a vlastník má možnost se o ni přihlásit do šesti měsíců od odevzdání nález. Pokud tak neučiní v této lhůtě, připadá věc do vlastnictví této obce.

Věc opuštěná –

Opuštěním věci naproti tomu rovnou dochází k zániku vlastnického práva původního vlastníka věci, protože vlastník tímto právním úkonem projevuje svoji vůli věc opustit, tedy úmysl nadále vlastníkem věci. V praxi je samozřejmě velmi problematické zjistit z nalezené věci samé úmysl vlastníka, tedy zda se jedná o věc opuštěnou či ztracenou. Podle § 135 odst.4 občanského zákona se proto i v pochybnostech na právní vztahy k věcem opuštěným přiměřeně použijí ustanovení o věcech ztracených.

Ztráty a nálezy –

Místně příslušný, státem pověřený úřad, zajišťující agendu ztrát a nálezů.

Další úřad – Policie.

Nejčastější případy a příčiny úniku zvířat

Za únikem zvířete ze zájmového či hospodářského chovu může být několik následujících příčin a proto bychom při vracení zvířete původnímu majiteli neměli zapomínat na jeho patřičné poučení (prevence zabráňující dalšímu opakovanému úniku zvířete) či striktní výchovné vymáhání úhrady vzniklých nákladů.

Dle § 135 odst.3 občanského zákona je vlastník nalezené věci, který se o ni v 6 měsíční lhůtě přihlásí, povinen nahradit obci náklady, které jí v souvislosti s opatrováním věci vznikly.

- ojedinelý, náhodný únik zvířete

Únik zvířete či zvířat například z důvodu výpadku elektrického proudu a vypnutí elektrického ohradníku či jeho přerušení padlým stromem, vandaly atd.

Vypuštění zvířete třetí osobou, vandalství, závist, trestná činnost, poničení chovatelského zařízení, voliéry, ohrad či výběhu atd.

Náhodný únik při manipulaci se zvířetem a další shody náhod, které se mohou ojedinele přihodit a vzniknout při mimořádných situacích.

Doporučujeme vyřešit důraznou domluvou a úhradou části či celkových skutečných nákladů.

- **únik zvířete na základě nedbalosti**

Únik zvířete či zvířat například z nedbale zabezpečeného chovu, nevyhovujícího chovného zázemí, neodbornou manipulací, neznalostí základní biologie druhu či chovu zvířete v naprosto nevyhovujících podmínkách.

Doporučujeme důraznou domluvu + úhradu vzniklých nákladů + výchovný paušální poplatek za výjezd a zásah.

- **úmyslné vypuštění zvířete a jeho opuštění**

Cílené vypuštění zvířete přímo majitelem za účelem jeho odložení a zbavení se živočicha. Například vypouštění želv nádherných do vodních toků, rybníků a přírodních nádrží. Vypuštění odrostlých samců fretky či starých, nemocných zvířat do volné přírody atd. Případně anonymně donesená (odložená) zvířata, jako například zvíře v přepravce za vraty ZSŽ, či morče i s akváriem u kontejneru a podobně.

Prohlášením zvířete (věci) za opuštěné je možno ho téměř okamžitě po dohodě s příslušnými úřady deponovat jiné osobě, aniž bychom složitě hledali původního majitele. V případě zjištění původního majitele doporučujeme zvíře nevracet a zároveň dát podnět k zahájení řízení ve věci porušení příslušných zákonů.

Varianty řešení (navrhovaný postup)

Kdo je zodpovědný za věc nalezenou?

Při nález bezprizorního zvířete, které již na první pohled nepatří do skupiny zvířat volně žijících, by nálezce měl vždy informovat příslušný úřad zabezpečující pro danou lokalitu agendu ztrát a nálezů.

Informaci by měli převzít a následně řešit například jak městští strážníci, tak místně příslušná služebna policie ČR, obecní či městský úřad, mimořádně krajský úřad a úřady státní správy.

Po předání a zajištění zvířete (věci nalezené) za její uschování zodpovídá příslušný obecní či městský úřad či tímto subjektem najaté organizace. U psů a koček to jsou většinou nasmlouvané útulky, ale může to být i ZSŽ, chovatel, ZOO atd.

V případě, že zvíře zajistí přímo místně příslušná ZSŽ, je povinna svůj nález neprodleně nahlásit a v ideálním případě mít svůj zásah podložený například protokolem policie, či zpětným (prokazatelným) kontaktem na osobu, která vás k zásahu vyzvala (občan města, majitel objektu, náhodný chodec atd.).

Zajištění zvířete (protokol o odchytu a jeho předání příslušným orgánům)

Odchyt zvířete by měl probíhat v souladu s veterinárními předpisy na základě nezbytně nutných okolností a vždy s ohledem na zdraví zvířete i osoby, která živočicha odchyťává. Pokud jste k odchytu zvířete vyzváni například místně příslušným úřadem či policií, je vhodné upozornit tento orgán na případná rizika s odchytem živočicha spojená. Například poranění, stresování zvířete, poškození cizí věci, či majetku atd. Tímto se následně vyvarujete případným dohadům o poškození cizí věci a podobným případům, které se bohužel stávají!!! Je třeba si uvědomit, že manipulujete s cizím majetkem, kolikrát poměrně vysoké hodnoty. Proto než se do podobné akce pustíte, zvažte všechny varianty a případné následky. Pokud je na lokalitě přítomen majitel zvířete, je lepší odchyt zvířete ponechat přímo na něm!!! Je-li na místě policie, určitě je dobré nechat si potvrdit či přímo sepsat protokol ze zásahu.

Z každého odchytu doporučujeme sepsat protokol viz příloha.

Do protokolu nezapomeňte napsat o jaké zvíře se jedná, jeho označení nebo popis, věk, pohlaví, viditelné rozlišovací znaky. Dále kontakt na osobu která vás

k zásahu vyzvala (telefonicky oznámila, nahlásila atd.) a samozřejmě datum, čas, dobu trvání odchyty a jeho podrobný průběh. Určitě dobré je i popsat zdravotní stav zvířete, případně přiložit zprávu od veterinárního lékaře atd.

Protokol se následně předává místně příslušnému úřadu (ztráty a nálezy), který rozhodne o dalším nakládání a chovu zvířete.

U neoznačených zvířat větší nominální hodnoty doporučujeme provést ihned v začátku jejich nezaměnitelné označení (očipování).

Předání - vrácení zvířete (protokol, označení zvířete, prokázání majetkového vztahu, povolení k chovu zvířete)

Neméně důležitou fází je i předání – vrácení zvířete původnímu majiteli.

To může zprostředkovat příslušný úřad a nebo řeší ZSŽ vlastní cestou. S ohledem na leckdy složitou komunikaci s majitelem zvířete je lepší, aby předání živočicha řešil místně příslušný úřad. Pokud řešíte předání ve vlastní režii je každopádně nutné záležitost s příslušným úřadem prokonzultovat a následně nahlásit. Z předání zvířete se opět sepíše protokol (viz. příloha) a musí jej při předávání živočicha podepsat obě strany. Jde-li o vzácného živočicha, doporučujeme, aby u jeho předání byla přítomna třetí nezávislá osoba (pracovník ČIŽP, příslušného krajského úřadu, obce, města, policie atd.) Každopádně před předáním (vrácením) zvířete po jeho majiteli rozhodně požadujte:

- **doklad o totožnosti majitele (platný občanský průkaz, pas atd.)**
- **doklady o vlastnickém vztahu ke zvířeti.**

Majitel zvířete je povinen Vám prokázat, že zvíře je opravdu jeho. Je-li živočich nezaměnitelně označen, předloží Vám číslo čipu, nesnímatelného kroužku či kombinaci tetování, ušní značky atd. Není-li živočich nezaměnitelně označen, nikdy Vám majitel nemůže dokázat, že zvíře je opravdu jeho a o vrácení věci by měl raději rozhodnout příslušný úřad. Dále by měl majitel předložit kupní nebo darovací smlouvu či deponační dohodu, kartu cites a podobné doklady prokazující vlastnický vztah ke zvířeti. Podléhá-li živočich speciální registraci, ochraně či je k jeho chovu potřeba jiné povolení (výjimka, registrační karta atd.), měli byste chtít vidět i tyto doklady.

Předání, svěření zvířete třetí osobě - deponace

S ohledem na četnost jednotlivých zásahů a s důrazem na vhodné chovatelské zázemí, nelze mít na ZSŽ jak terárium na plazy, tak ustájení pro lamu, pštrosa atd. Proto doporučujeme mít k tomuto účelu síť spolupracovníků a specializovaných chovatelů. Těmto lidem lze zvíře opět po dohodě s příslušnými úřady deponovat. I zde je třeba sepsat co nejlepší a nejpřesnější deponační dohodu (viz vzor). V té se kromě informací o zvířeti musí objevit i řešení nákladů s chovem spojených a další důležitá ujednání. Kopii deponační dohody je třeba zaslat i na příslušný úřad a orgány ochrany přírody.

Úhyn zvířete

(pitva, předání kadaveru – vyřazení zvířete)

Dojde-li k úhynu zvířete při odchyty či v průběhu dočasného chovu, je třeba zajistit jeho pitvu. Určitě byste úhyn živočicha měli mít doložený pitevním protokolem a mělo by se vědět, proč zvíře uhynulo. Pitevní protokol či protokol o úhynu (vyřazení) zvířete musí být rovněž předán místně příslušnému úřadu.

Pozor! Pitvu je třeba opět dohodnout s místně příslušným úřadem, u kterého je věc nalezená zaregistrována, případně přímo s majitelem. Může se velice snadno stát, že majitel zvířete nebude pitvu chtít a bude si chtít uhynulého živočicha vzít k vlastnímu záměru, například preparaci, zužitkování atd. I to je třeba řádně

zaprotokolovat a nezapomenout zdůraznit, že pitva je s ohledem na případné další majetkoprávní spory vždy nutná. Přesněji řečeno, pokud Vám majitel podepíše, že si pitvu zvířete nepřeje, zříká se jakékoliv další náhrady škody, kterou by třeba po Vás či příslušném úřadu mohl soudně vymáhat.

Finanční náklady a jejich krytí

(označení zvířete, dočasný chov, náklady na odchyt, vzniklé škody atd.)

Pokud je celá akce již od začátku registrována a monitorována místně příslušným úřadem zajišťujícím ze zákona agendu ve věci ztrát a nálezů či Vás k zásahu vyzvala například policie nebo jiný orgán státní zprávy či samosprávy, nese náklady místně příslušný obecní či městský úřad pověřený státem.

Je-li prokazatelně znám majitel zvířete, nese veškeré náklady včetně zodpovědnosti on sám! Není-li majitel zvířete znám, zodpovídají státem pověřené orgány (obecní a městské úřady). V praxi to funguje vždy na základě vzájemné dohody. Příslušný úřad si Vás najme a součástí Vaší dohody je i úhrada vzniklých nákladů. Požadovat můžete jak náklady skutečné, tak paušální (výchovné) včetně takzvaného nálezného, které činí 10% z celkové hodnoty nalezené věci.

Pozor! Ztráty a nálezy lze řešit i paušální částkou a přímou podporou rozpočtu ZSŽ. Ale téměř vždy se jedná o nadstandardní, předem dohodnutý a smluvně ošetřený servis. Pokud řešíte úhradu nákladů po vlastní ose přímo s majitelem nalezeného zvířete, je dobré vše řádně vyúčtovat (vystavit patřičný příjmový doklad, fakturu) a poznamenat do předávacího protokolu. Některé platby byly řešeny i formou daru standardní darovací smlouvou.

Právní normy - zákony

- zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník v platném znění (nález věci ztracené či opuštěné)
- zákon č. 102/1992 Sb. (příslušnost obecního úřadu k přijetí nalezené věci)
- zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání v platném znění (opuštění zvířete)

Závěr

Závěrem je třeba zdůraznit, že v tomto materiálu je uvedeno pouze několik modelových situací a postřehů. Každý případ je třeba vždy řešit individuálně s ohledem na jeho charakter, hodnotu nalezené věci (zvířete) a další aktuální okolnosti.

V každém případě však platí, že Vaším nejdůležitějším partnerem musí být vždy místně příslušný, státem pověřený úřad, zabezpečující na daném území agendu ztrát a nálezů.

Tento úřad by měl být v ideálním případě iniciátorem Vašich výjezdů i zásahů a hlavně ten, kdo bude celou záležitost řádně koordinovat a řídit.

Vaše ZSŽ by měla být pouze odborným pomocníkem, který řeší jen technickou stránku věci s ohledem na potřeby zvířete a tak, jak příslušné úřady stanoví.

Je důležité si uvědomit, že pokud nebudete řádně komunikovat s příslušnými úřady, přebíráte za ně na sebe veškerá rizika a případné následky.